

Codi deontològic de la professió docent

COL·LEGI OFICIAL DE DOCTORS
I LLICENCIATS EN FILOSOFIA I LLETRES
I EN CIÈNCIES DE CATALUNYA

**El Col·legi de docents
i professionals de la cultura**

EL COL·LEGI OFICIAL DE DOCTORS I LLICENCIATS EN FILOSOFIA I LLETRES I EN CIÈNCIES DE CATALUNYA VA SER FUNDAT EL 1899

És el col·legi professional dels docents

A MANERA DE PRESENTACI3

Una de les finalitats més importants dels col·legis professionals és l'autoregulaci3 professional exercida a trav3 del codi deontol3gic. En un moment de canvis en qu3 hi ha fins i tot qui qüestiona l'existència i la viabilitat dels col·legis, és imprescindible posar l'accent en el codi deontol3gic, que és una prerrogativa inalienable de les organitzacions col·legials i una de les seves primeres raons de ser.

El nostre Col·legi disposava ja disposava d'un codi deontol3gic, elaborat pel Consejo General de CDL de l'Estat, i que era compartit per tots els col·legis que en formem part. És evident que la voluntat d'autonomia del nostre Col·legi, sancionada per la llei de col·legis de Catalunya, exigia l'elaboraci3 d'un codi deontol3gic propi, que, a més, representés una actualitzaci3 d'aquest instrument.

Un cop presa la decisi3 per la Junta, es va constituir una comissi3 –formada per Salvador Carrasco i Merc3 Izquierdo, antics degans, i per Ramon Plandiura, advocat del Col·legi, i presidida per Octavi Fullat–, que va fer un treball excel·lent, molt ben fonamentat, que respon a les exigències que la societat actual planteja al Col·legi

El projecte elaborat per la Comissi3 es va sotmetre a la consideraci3 del Consell Assessor i de la Junta, la qual va aprovar el text definitiu en la sessi3 del 28 de setembre del 2011. La considerable durada del proc3s ha estat deguda al fet que, en totes les instàncies per les quals ha passat el projecte, s'ha obert un veritable debat, amb una defensa clara dels punts de vista de cadascun dels membres i, per tant, calia obtenir un text de consens que sintetitzés totes aquestes diverses sensibilitats

És, doncs, una gran satisfacci3 expressar públicament l'agraïment del Col·legi a l'excel·lent treball de la comissi3. Pensem que el text final és clar, aborda tota la problemàtica docent que es presenta avui dia, i està fonamentat en principis ètics universals i sempre vigents, cosa que li garanteix, creiem, un llarg camí.

Josefina Cambra
Degana

PREÀMBUL

L'educació té per objectiu aconseguir el màxim desenvolupament de les facultats intel·lectuals, físiques i emocionals de les noves generacions i, alhora, permetre'ls adquirir els elements essencials de la cultura humana. Té, per tant, dues dimensions íntimament entrelaçades, la individual i la social, el cultiu de les quals constitueix la base d'una vida satisfactòria i enriquidora.

Atès que els éssers humans no neixen amb el bagatge de coneixements, actituds i valors necessaris per fer una vida personal plena i viure en una societat, cal facilitar-los al màxim la seva adquisició per mitjà de l'acció educativa. D'aquí deriva la importància de la funció docent, que té com a meta la formació integral de les persones joves com a éssers individuals i socials. L'acompliment d'aquesta tasca conforma una de les professions més necessàries quan un poble vol configurar una societat justa, harmònica i estable.

La professió docent és, per tant, una activitat construïda socialment a partir d'activitats específiques que busquen l'interès general. Implica, a més, el procés continuat de recerca i de perfeccionament compartit propi d'una professió regulada i col·legiada.

La complexitat de les relacions que s'estableixen en la tasca docent i la responsabilitat que implica, així com la necessitat d'harmonitzar les normes establertes amb els imperatius ètics, fan necessari un codi deontològic que detalli tots i cadascun dels compromisos i deures del bon professional.

El codi deontològic ha de proporcionar als docents unes normes bàsiques de comportament i facilitar-los una pràctica professional més segura, alhora que ha de promoure una major complicitat de la societat amb la professió, per contribuir així al seu prestigi.

Per tot això i en exercici de les seves competències (d'acord amb la Llei 7/2006, de 31 de maig, referent a l'exercici de professions titulades i dels col·legis professionals, i amb la Llei 12/2006 d'Educació, de 10 de juliol), el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya elabora

aquest codi deontològic, que ha d'inspirar l'actuació professional dels docents i ha de ser assumit i acceptat per tots els qui exerceixen aquesta professió, és a dir, tots els qui desenvolupin una funció educativa i docent en centres d'ensenyament infantil, primari, secundari i de formació professional.

El codi s'inspira en els principis de responsabilitat i exemplaritat; de justícia, veracitat i objectivitat; i de respecte i responsabilitat social. I assenyalava les pautes de conducta professional que socialment i legítimament s'esperen dels professionals de la docència.

El Col·legi establirà els mecanismes pertinents per resoldre els conflictes derivats de conductes de professionals col·legiats contràries a la deontologia establerta en aquest codi. En especial, podran ser objecte d'intervenció col·legial les pràctiques, per acció o omissió, discriminatòries o violentes, físicament o psíquicament; l'incompliment dels deures professionals recollits en aquest codi que afectin els interessos o els drets de l'alumnat i dels seus pares, mares o tutors; les actuacions que no respectin l'exercici professional dels companys de professió, i les que impedeixin el desenvolupament de l'activitat educativa del centre i la seva interacció amb l'entorn més immediat i amb la resta d'agents educatius presents al centre o al territori.

L'articulat normatiu que segueix s'organitza a partir de quatre compromisos cabdals: compromís amb l'alumnat, compromís amb la professió, compromís amb el coneixement i compromís amb la societat.

I. COMPROMÍS AMB L'ALUMNAT

Atès el procés de desenvolupament personal en què es troben els destinataris de l'acció educativa, els docents tenen la responsabilitat de prestar una atenció permanent a la influència de les seves accions sobre els educands, ja que solen servir de pautes de conducta. Això implica que la seva actuació s'ha de guiar pels principis de responsabilitat i exemplaritat.

La infància i l'adolescència són etapes decisives en la formació de la personalitat. I perquè aquesta formació s'assoleixi plenament, cal que els docents es guïïn pels principis del respecte i l'empatia com a condició per propiciar els sentiments de seguretat i autonomia en els educands.

Els docents han de vetllar per l'establiment d'un clima de respecte mutu, perquè és essencial per aconseguir la interacció positiva entre companys i la seguretat que requereix tot procés d'aprenentatge. Alhora, han de procurar despertar la il·lusió pel saber, l'autoestima i la predisposició a l'esforç, utilitzant les estratègies docents més idònies que permetin mantenir la motivació de l'alumnat.

En conseqüència, els docents han de considerar com un deure professional:

1. Contribuir activament a l'exercici efectiu del principi constitucional del dret a l'educació per part de l'alumnat.
2. Establir amb l'alumnat una relació de confiança, comprensiva i exigent alhora, que positivitzi els errors i valori els encerts, que fomenti l'autoestima i motivi a progressar en el terreny acadèmic i en el personal, i que ajudi a adquirir autonomia en la gestió i el desenvolupament dels aprenentatges.
3. Respectar els diferents ritmes d'aprenentatge dels alumnes: dosificar la correcció, evitar ironies i sarcasmes públics, i defugir les sancions col·lectives.
4. Valorar el treball de l'alumnat amb equanimitat i justícia, ponderant degudament el context social en què aquest es du a terme i, quan les circumstàncies ho requereixin, promoure la igualtat d'oportunitats educatives aplicant mesures específiques.
5. Estimular la curiositat intel·lectual dels alumnes i capacitar-los per plantejar-se noves preguntes, organitzant el seu treball com una activitat creativa i projectada cap al futur
6. Rebutjar qualsevol forma de segregació o discriminació per raons d'ètnia, d'origen familiar o social, de gènere o qualsevol altra.
7. No adoctrinar l'alumnat, fomentar el desenvolupament d'un judici crític

sobre la realitat i ells mateixos, i promoure la recerca de la veritat com a principi rector del saber.

8. Adoptar totes les mesures necessàries per salvaguardar la llibertat, la dignitat i la seguretat física, psicològica i emocional de l'alumnat.

9. Atendre i canalitzar adequadament les reclamacions legítimes de l'alumnat a través de l'exercici de la docència i de la funció tutorial.

10. Guardar el secret professional de les dades personals de l'alumnat de què es disposi en l'exercici professional de la docència.

II. COMPROMÍS AMB LA PROFESSIÓ

La professió docent s'exerceix d'acord amb valors nuclears, com ara el respecte als altres, el foment de la dignitat i l'autoestima, l'esforç per accedir a la veritat amb racionalitat científica, la promoció d'aprenentatges que facilitin l'autonomia personal, la preservació del bon nom de la professió, i la pràctica docent entesa com a servei.

Els docents exerceixen la professió des de l'autonomia, el respecte mutu i la col·laboració amb el conjunt d'agents que intervenen en la vida del centre; han de mantenir-se oberts al control social dels resultats i a l'avaluació de l'impacte del seu treball.

La professió docent s'exerceix des de l'autonomia moral i intel·lectual que s'expressa en un treball responsable. L'autonomia científica i didàctica del docent és un principi orientador de la seva conducta professional.

En conseqüència, és obligació dels docents:

11. Exercir amb professionalitat l'ensenyament en l'àmbit docent que correspongui, actuant amb autonomia i atenent a les necessitats de desenvolupament de l'alumnat, a la normativa establerta i als projectes educatius del centre en què es du a terme la tasca docent.

12. Assumir la responsabilitat pròpia en aquells àmbits d'actuació que són competència professional dels docents.
13. Col·laborar en la millora de l'educació, aportant-hi responsablement la pròpia competència professional, i participar activament en tots els processos de consulta que vulguin promoure la qualitat de l'ensenyament.
14. Posar els seus coneixements a l'abast de la comunitat educativa i contribuir a la formació inicial del professorat novell, d'acord amb les necessitats existents i les seves possibilitats.
15. Participar en l'elaboració del projecte educatiu del centre, respectar-lo i afavorir-ne la implantació, sens perjudici de l'exercici de la llibertat de càtedra.
16. Exercir amb dedicació les responsabilitats directives o d'un altre tipus que es desenvolupin, si és el cas, mantenint canals oberts de consulta i debat i actuant com a model de conducta davant els companys.
17. Respectar i fer respectar les normes de funcionament del centre i col·laborar en tot moment amb els seus òrgans de govern, els departaments didàctics, els serveis d'orientació psicopedagògica, les tutories i qualssevol altres serveis de la institució.
18. Tractar amb respecte i consideració els col·legues; fomentar el treball en equip i afavorir un bon clima en el lloc de treball, abstenint-se d'interferir en la feina dels altres.
19. Vetllar pel bon estat de manteniment i neteja de materials i instal·lacions, inculcant en els alumnes el respecte als béns comuns i públics.
20. Vetllar per la dignificació social de la professió, la seva independència i autonomia, i defensar i fer respectar els drets que li corresponen.
21. Guardar el secret professional pel que fa a les dades personals dels companys de que es disposi en l'exercici de càrrecs de responsabilitat.

III. COMPROMÍS AMB EL CONEIXEMENT

Els docents ensenyen una matèria que han de conèixer rigorosament, la qual se sustenta en l'experiència i la història. Ensenyen a persones de diverses edats i de condicions diferents. Han de treballar en equips docents, i participar en processos i projectes d'innovació i recerca educativa.

És tasca dels docents seleccionar els continguts que més s'ajustin a la necessària seqüenciació dels coneixements escolars, d'acord amb els diversos nivells educatius, així com discernir, elaborar i oferir una informació actualitzada de la seva especialitat, que sigui veraç i comprensible en relació a la matèria que ensenyen. Els cal, doncs, estar al dia per millorar la seva pràctica professional, i capacitar-se també per dur a terme la seva tasca.

D'aquest compromís del professorat amb el coneixement es deriven diversos deures:

22. Assumir l'obligació de conèixer metodologies variades i estar al corrent dels avenços i novetats didàctiques de la seva disciplina.

23. Assumir l'obligació d'adoptar com a guia de conducta el principi de formació permanent, atesos els constants avenços de la ciència, les noves tecnologies i la realitat social.

24. Adquirir i aplicar coneixements d'altres disciplines quan aquestes aportin nous punts de vista que puguin millorar la pertinència i la qualitat del conjunt del currículum.

25. Desenvolupar un exercici professional que demostrï uns alts nivells de competència i un bon domini de l'especialitat que ensenyen, i procurar adquirir, a més, els coneixements que els permetin una millor interacció amb els alumnes, prioritzant les finalitats formatives.

26. Aplicar en tot moment el rigor conceptual i la prudència per tal de no donar per definitives teories i postulats que els avenços de la ciència poden posar en qüestió.

27. Expressar i comunicar el que saben, sense dogmatismes i amb respecte al dret de la societat i de l'alumnat a rebre una informació veraç i contrastada.

28. Reconèixer que els alumnes tenen coneixements i valors que provenen de les seves famílies o grups socials, i que aquests coneixements i valors han de ser considerats amb respecte perquè condicionen i enriqueixen els aprenentatges a l'aula.

IV. COMPROMÍS AMB LA SOCIETAT

L'educació adquireix tot el seu sentit com a servei a la societat a través de la formació de ciutadans responsables, amb el bagatge cultural necessari per entendre el temps, el país i el món on viuen.

La professionalitat dels docents constitueix una realitat dinàmica que cal anar adaptant a les exigències de la societat en cada situació històrica, als coneixements que vagin sorgint en un moment social i històric i a les noves exigències de l'educació.

Els docents es relacionen amb els pares i mares del alumnes. En l'acció educativa cal prestar una especial atenció a la col·laboració amb la resta dels agents educatius i socials de la comunitat educativa. La cooperació i complementació entre tots ells, des del diàleg i la negociació, és imprescindible per a la creació d'entorns favorables a l'educació.

En conseqüència, són deures dels docents:

29. Assumir i complir els deures de ciutadania, actuant amb lleialtat a la societat i a les institucions, en el marc de la normativa vigent.

30. Desenvolupar una actuació docent d'acord amb els valors que afecten la convivència en societat, com ara llibertat, justícia, igualtat, pluralisme, tolerància, comprensió, cooperació, respecte i sentit crític.

31. Promoure el coneixement de la cultura i la llengua pròpia, i fomentar el

respecte a la dels altres, especialment les de les minories ètniques i culturals presents a l'escola.

32. Afavorir la participació en la vida del centre i la reflexió sobre els valors que fonamenten la convivència.

33. Respectar els drets de les famílies i als tutors legals pel que fa a l'educació dels seus fills, harmonitzant-los amb l'exercici de l'autoritat docent i amb el compliment dels projectes educatius adoptats.

34. Afavorir la cooperació entre les famílies i el professorat, compartint la responsabilitat educativa en els temes que afecten ambdues parts i propiciant una relació de confiança que promogui la participació a través dels corresponents òrgans i associacions.

35. Proporcionar a les famílies i els tutors informació sobre el procés educatiu dels seus fills, el grau de consecució dels objectius proposats i les eventuais dificultats que es detectin, així com l'orientació adequada a aquestes circumstàncies.

36. Respectar les famílies de l'alumnat i vetllar perquè l'existència d'identitats i referents culturals diferenciats no esdevingui un obstacle per a la convivència i la col·laboració.

37. Respectar les conviccions ètiques, morals i religioses de l'alumnat i de les seves famílies, evitant, però, pràctiques que vagin contra la legítima llibertat ideològica o religiosa de la resta dels agents que intervenen en l'acció educativa.

38. Informar sobre violacions dels drets humans, maltractaments i altres formes de violència de què tinguin coneixement en l'exercici de la professió.

39. Respectar la confidencialitat de les informacions que, en l'exercici de les seves funcions, li han estat proporcionades per les famílies o tutors legals.

Aprovat per la Junta General del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya el 28 de setembre del 2011.

V. COMPROMÍS AMB L'ÚS RESPONSABLE I ÈTIC DE LA TECNOLOGIA

Ens trobem en una societat canviant, en què l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'educació és imprescindible. Però, atès que l'alumnat és un col·lectiu molt vulnerable, cal que l'ús que se'n faci a les aules sigui normalitzat i, al mateix temps, regulat, per evitar conductes de risc associades i fomentar les bones pràctiques digitals que afavoreixin l'autonomia dels alumnes.

La tecnologia, cada vegada més, té un paper protagonista a les aules, ja que ens trobem en una societat plenament digital. Per això és necessària una alfabetització digital, tenint en compte també els riscos que se'n deriven.

Les noves eines tecnològiques són fonamentals per a un correcte desenvolupament educatiu i generen molts beneficis, però és essencial saber-les utilitzar. El simple ús d'aquestes eines no garanteix una educació de qualitat i pot afectar negativament l'alumnat; per tant, cal considerar l'impacte que pot provocar i fomentar-ne un ús responsable.

Els docents han de considerar l'impacte de consumir, crear, distribuir i comunicar informació a través de totes les tecnologies, i han de mantenir els límits adequats de temps, lloc i funció. Per això, cal:

1. Estar al corrent de les tendències i els usos actuals de la tecnologia escolar (pisarres digitals, panells, nou programari, etc.) i actualitzar-ne els coneixements.
2. Saber accedir a la documentació i a altres materials, i reconèixer i prevenir el plagi de docents i estudiants.
3. Conèixer i respectar les lleis i altres normatives sobre l'ús de la tecnologia i la comunicació, en especial quan comporten la gestió de dades personals, en què cal garantir la confidencialitat, i fer-ne una aplicació correcta a l'hora de compartir registres electrònics dels estudiants i d'altres membres de la comunitat educativa.
4. Ser prudents en l'ús de xarxes socials i mantenir perfils virtuals que mantinguin la separació entre la vida personal i la professional. Els docents han de ser conscients que són persones que poden ser models de conducta i que els seus perfils a les xarxes socials són -o poden ser- visibles per altres membres de la comunitat educativa.
5. Fer un ús adequat del llenguatge d'imatges i símbols a les xarxes i també fer-ne pedagogia amb l'alumnat.

Els docents han de garantir la seguretat i el benestar dels estudiants quan s'utilitza la tecnologia. Per això, cal:

1. Assegurar la privadesa dels materials digitals i de les feines que es demanen a l'alumnat, i vetllar perquè allò que es demana sigui pertinent i apropiat.
2. Fer un ús responsable de les eines corporatives o d'altres suficientment segures, i evitar posar en risc la privadesa dels estudiants amb recursos no validats o no prou segurs.
3. Estar amatents a detectar possibles incidents de ciberassetjament entre l'alumnat i informar-ne a qui correspongui per intervenir-hi.
4. Fer pedagogia amb l'alumnat per evitar el mal ús de les xarxes, mitjans de comunicació i altres eines de l'entorn digital (p. ex., suplantació en el correu o en altres mitjans digitals), que puguin causar perjudicis a tercers.
5. Demanar honestetat a l'alumnat en l'ús de les pantalles, amb veu i imatge, quan s'ofereixen activitats en línia, perquè hoaprofitin.

Els docents han de promoure l'ús adequat de la tecnologia en entorns educatius. Per això, cal:

1. Assegurar l'accés igualitari a la tecnologia per a tots els estudiants, i evitar iniquitats per manca de recursos digitals o no ajustats a les necessitats específiques de l'alumnat.
2. Fer una bona planificació de la tasca en línia amb els alumnes, que en mesuri l'esforç i el temps de dedicació.
3. Aclarir els beneficis de les diverses aplicacions tecnològiques, però també les limitacions, amb col·legues, personal escolar adequat, famílies i membres de la comunitat, potenciar-ne l'ús quan implica una millora en l'aprenentatge i també fer-los compatibles i polivalents amb altres mitjans més habituals.
4. Promoure aplicacions tecnològiques adequades a les necessitats individuals dels estudiants, que ajudin i millorin el procés d'ensenyament i aprenentatge.
5. Fer un bon ús dels canals de comunicació amb les famílies i els companys.

Amb tot, cal tenir ben present que l'horitzó immediat va més enllà encara i que eines com la intel·ligència artificial, la robòtica i altres tecnologies avançades també agafaran protagonisme en el món educatiu. Cal que els docents sàpiguen delegar algunes tasques en la tecnologia, però sense eludir mai el compromís i la responsabilitat que tenen amb l'alumnat de manera personalitzada.

Aprovat per la Junta General del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya el 29 de juny del 2021.

